

YAYIN NO: 1183

KARADENİZ KIYILARI TARİH VE COĞRAFYASI
1817-1819

Trabzonlu Rahip Per Minas Bijişkyan

© Bilge Kültür Sanat Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Sertifika No: 50417

1. Basım: İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Yay., 1969
Bilge Kültür Sanat'ta 1. Basım: Şubat 2025

ISBN: 978-625-8274-83-7

Kapak Tasarımı: *Deniz Şensöz*

Sayfa Tasarımı: *Nurel Naycı*

Baskı-Cilt: *Çevik Matbaacılık*

Davutpaşa Cad. Besler İş Merkezi No: 20/18-19 Topkapı / İstanbul

Tel: (0212) 501 30 19

Kapak Baskı: *Şekil Ofset*

BİLGE KÜLTÜR SANAT

Nuruosmaniye Cad. Kardeşler Han No: 1 Kat: 1 34110 Cağaloğlu / İstanbul

Tel: (0212) 520 72 53 (Pbx)

bilge@bilgeyayincilik.com www.bilgeyayincilik.com

**KARADENİZ KIYILARI
TARİH VE COĞRAFYASI
1817-1819**

Trabzonlu Rahip
Per Minas Bıjışkyan

Tercüme ve Notlar:
Hrand Der Andreasyan

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	7
BİBLİYOGRAFYA	9
KARADENİZ	11-20
Zamanla vuku bulan değişiklikler - Derinliği - Şekli ve Ölçüsü - Akıntılar - Nehirler - Burunlar - Limanlar - Rüzgârlar	
PONTOS DEVLETLERİ	21-25
Armaları - Pontos ve Bosforos kralları - Trabzon Komnenos kralları	
ARRİANOS'A NAZARAN KARADENİZ TOPOGRAFYASI	26-28

KARADENİZ BÖLÜMLERİ

BİRİNCİ BÖLÜM	31-42
Anadolu Feneri - Karaburun - Şile - Kerfe - Kefken - Denizköyü - Akçeşar - Alaplı - Ereğli - Kilimli - Bartın - Amasra - Delikli Şile - Tekkeönü - Kitros - Karaağaç - Kerempe - İnebolu - Evrenye - Abana - Kinolu - Ayandon - İstefan - Ayancık - Gebelid - İnceburun - Ağlıman	
İKİNCİ BÖLÜM	43-60
Sinop - Gerze - Çayağzı - Kızılırmak - Kumcığaz - Samsun - Çarşamba (Yeşilirmak) - Çarşamba - Terme - Ünye Fatsa - Yason - Vona - Perşembe - Boztepe - Ordu - Batlama - Giresun - Boğacık - Zefre - Tirebolu - Halkalava Pazarı - Görele - Büyük Liman - YoroZ Burnu - Akçe Kale - Platana - Devrend - Ayasofya	
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	61-102
Trabzon - Gümüşhane - Kovata - Sürmene - Of - Rize - Kemer - Soğuksu - Atina - Eski Trabzon - Hamşen - Laroz - Arkava - Hopa - GönYE - Fasis - Batum - Çaku - Kolhis	

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 103-116

Farş - Kemhel - Koppi - Anagria - Kudaya - İskurya -
Kodor - Sokhum - Abazalar - Soğuksu - Bucunda -
Devrend - Ardiler - Mama Kalesi - Vardan - Çopsun -
Gelincik - Soğucak - Anapa - Anapa Abazaları - Çerkesler -
Kisti - Kızıltaş Boğazı - Kuban

BEŞİNCİ BÖLÜM 117-125

Taklit Boğazı - Taman - Azak - Temruk - Akhdar -
Bissaka - Mühandis Burnu - Berber Zemin - Kuşburnu -
Azak Kalesi - Kirman Kale - Don - Nakhiçevan - Ludik -
Tayğan - Begliçka - Mariopol - Balestra - Börkler -
Taşlıburun - Gazi Kirman - Sasık Denizi - Orkapı - Arabat -
Kazandibi - Ayane - Yenikale - Kerç - Taklit Burnu -
Caveta Burnu - Kırım

ALTINCI BÖLÜM 126-133

Kefe - Geyikatlamaşı - Sudağ - Balıklava - Felenk Burnu -
Sevastopol - Gözleve - Foroz Burnu - Eski - Ölüdeniz -
Mengulet - Kılburun - Dneper - Bog - Ozu - Perezen -
Odesa - Yanık Palanga - Akkirman - Balaban İskelesi -
Cihan Bucağı

YEDİNCİ BÖLÜM 134-143

Tuna - Kili Boğazı - İsmail - Sünne Boğazı - Hıdırellez
Boğazı - Portiça - Dobruce - Karaharman - Köstence -
Mangalia - Sabla Burnu - Geleşre Burnu - Kavarna -
Balçık - Varna - Emene Burnu - Ahyolu - Burgaz - Foroz -
Çingâne İskelesi - Süzebolu - Ahtapoli - İnada Burnu -
Servez - Midye - Karaburun - Kilyos - Giana kayaları -
Rumeli Feneri

İNDEKS 145

ÖNSÖZ

Venedik Mikhitarist manastırında yetişen âlim rahiplerden Per Minas Bijişkyan'ın çeşitli eserleri içinde, Türkiye Tarihi ile ilgili *Pontos Tarihi* adlı kitabını Türk tarih ve coğrafya sahasına ait incelemeler için önemli bir kaynak mahiyetini haiz olduğu kanaati ile araştırmacılara sunmayı faydalı gördüm.

1777 senesinde Trabzon'da doğmuş olan müellif, 1804'te rahip olarak Mikhitarist Kongregasyonu'na katılmış, ömrünü ilmî çalışmalara hasretmiş ve ölüm tarihi olan 1851'e kadar devamlı çalışmaları ve tetkik seyahatleri ile öğretim, dil, tarih ve coğrafya sahalarına ait çeşitli eserler meydana getirmiştir.

Eserlerinden tercüme ettiğimiz *Pontos Tarihi*, bir tetkik seyahati mahsulüdür. Müellif 1817 yılında, esasen yerlisi olduğu Karadeniz mıntukasında *vikerlik*¹ vazifesi münasebetiyle, Karadeniz'in güney ve kuzey sahillerini adım adım dolaşarak her yerin kendi zamanındaki vaziyetini anlattıktan başka, en eski devirlerden yakın zamanlara kadar geçmiş tarihî olay ve değişiklikleri de âlimane bir tarzda eserine kaydetmekten geri kalmamıştır.

Müellif eserin önsözünde MÖ 4. asırda ordusu ile beraber Karadeniz'den geçen Ksenofon'un ve daha sonra, İmparator Hadrianus'un zamanında (MS 1. asır) Arrianos'un Karadeniz sahilleri hakkında bizzat gördüklerini yazmış olduklarını, son zamanlarda da bazı Avrupalı müelliflerin aynı sahayı incelemeye teşebbüs ettiklerini, fakat tehlikeli addederek uğramadıkları yerler için ancak faraziyeden öteye geçemediklerini söyler. Kendisi ise, Karadeniz sahillerini boydan boya dolaşarak mesafeleri ölçmüş, kitabeleri ve kiliselerde mahfuz yazmaları okumuş ve gözü ile gördüklerini kaydetmeye gayret etmiştir. Müellifin seyahatnamesinde, Karadeniz sahillerinde, en eski çağlardan 19. asrın

1 Ruhani temsilcilik (y.n.)

başlarına kadar yaşayan kavimlerin, tarihe karışmış veya mevcut şehirlerin, devletlerin, zamanla değişen etnografik vaziyetlerin, birçok eski yazarların eserleri ile de mukayese edilmek suretiyle canlandırıldığını görürüz.

Müellif, eski yazarların eserlerinden de faydalanarak, Karadeniz hakkında kendi zamanına kadar tespit edilmiş bilgilere dair umumi bir malumat verdikten sonra, Boğaziçi'nin Anadolu kıyısından başlayarak iki sene içinde (1817-1819), Rumeli Feneri'ne gelinceye kadar bütün sahilleri dolaşır ve şehir, kasaba, köy, burun ve koyları ayrı ayrı belirterek her birinin tarihteki yerini gösterdikten başka, coğrafi ve topografik hususiyetlerini de kaydeder.

Böylelikle eser coğrafya, tarih, etnografya ve topografya bakımından zengin malzeme ihtiva eden bir kaynak olarak ehemmiyet kazanmıştır. Müellifin yolunu takiple, aynı devreye ait bazı Batılı seyyahların eserlerinde rastladığımız hususları not hâlinde tercüme ve ilave etmeyi faydalı gördük.

H. D. Andreasyan

BİBLİYOGRAFYA

CHARDIN (1671) *Voyages*, Amsterdam 1711, c. I.

TAVERNIER (1664) *Les Six Voyages*, Paris 1682, C. I

TOURNEFORT (1700) *Relation d'un Voyage de Levant*, Paris 1717, c. II.

MORTRAY, A. de la (1711) *Travels*, London 1732, c. II.

İNCİCYAN *Coğrafya*, Venedik 1806, c. I, VI.

----- *Bizans Sayfıyeleri*, Venedik 1794.

ED. BORE (1837) *Correspondance et Mémoires d'un Voyageur en Orient*,
Paris 1840, c. I.

FERUHAN BEY (1847) *Bağdad Seyahatnâmesi*, İstanbul 1868.

PONTOS DEVLETLERİ

Pontos Krallığı çok eskidir. Bu ülkede ilk defa hükümlen olan kavme “ilk baş” manasında olan “Arkenaktit” denirdi. Bunlar, Diodoros’a nazaran milattan önce 2355’te Karadeniz ağzında hüküm sürüyorlardı. Ondan evvel muntazam teşkilatlı bir krallık bulunmadığı zannedilir.

Arkenaktitlerin hâkimiyeti 42 yıl devam ettikten sonra Spartakos ilk Pontos kralı olmuştur. Bu hâkimiyet, sikkelerle tespit edildiğine göre, Büyük Konstantinos zamanına kadar 800 sene devam etmiştir.

Adı geçen devlet, Mihridates’ten evvel bozulmuş ve 170 sene kralsız kalmıştır. Polibios’a nazaran, Mihridates aslen Sinoplu ve kral soyundan olup müstakil Pontos Kralı ve Ermenistan Kralı Büyük Tigran’ın damadı olmuştur. Grek tarihçilerine göre 56 sene saltanat sürmüş olan Mihridates 12 yaşında kral olmuştu, 22 lisan bilirdi ve daima muzaffer olup Pontos Devleti’nin sınırlarını İstanbul Boğazı’na kadar genişletmişti. Garip gemiler ve makineler icat etmiş olup gemilerden kale ve surlara kule ve köprüler atıyor ve askerleri bu suretle düşmanla temasa gelerek savaşıyorlardı.

Romalılar, Pontos Devleti’ne hâkim olmak için Mihridates’in oğlu Farnas’ın ihanetinin temini ile yenilmez kahramanı ele geçirmeye teşebbüs etmişlerse de Mihridates kendi kendisini zehirlemiş, fakat bununla ölmediği için kılıçla intihar etmiştir. Bununla beraber, Ermeni tarihçisi Horenli Moses onu ihtimal kendi isteği ile Platus’un babası dünya tarihinin 394 senesinde öldürmüş olduğunu söyler.²

Mihridates’in gümüş sikkesinin bir yüzünde hükümdarın sakalsız genç siması, önde ay, arkasında delta harfi ile bir geyik

2 Khorenli Movses, *Ermeni Tarihi*, Venedik: 1827, c. II, s. 15

resmi, diğer yüzünde de Grekçe olarak “Kral Mihridates” yazısı bulunmaktadır.

Mihridates’in oğlu Sinop’ta babasına halef olmuştur. Bunun sikkelerinin bir yüzünde kendi başı, diğer yüzünde de Grekçe adı ve Apollon’un tasviri vardır. Sonra Mihridates’in torunu Skribonios tahta çıkmıştır. O aynı hanedandan olduğunu iftiharla söylemişse de Pontoslular kendisini istememiş ve öldürmüşlerdir.

Payitaht şehri olan Gimeris, Strabon’un zamanında mevcut değildi. Bazı müellifler, Mihridates tarafından yapılmış Eupatoria şehrini zikrederler. Bu isim, hükümdarın önce kullandığı “Eupator” ünvanından neşet etmiştir. “Zade” veya “kahraman” manasında olup imparatorlara verilen bu ünvan, kendisine Grekler tarafından verilmişti. Mihridates, kendi adını verdiği şehri Samsun’un yakınında bulunması muhtemel olan Amisos ile birleştirmişti. Mihridates’in şehrinin Kırım tarafında olduğu söyleniyorsa da bazı yazarlar Kırım’dan aldığı vergi ile Bahçesaray’da ayrı bir şehir kurmuş olduğunu söylerler.

Mihridates’in devleti, sonra Avrupa ve Asya kısımları olmak üzere ikiye bölünmüştür. Avrupa kısmının payitahtı Fandikape idi ki ihtimal Kırım taraflarında bulunuyordu. Asya kısmının başşehri olan Panakor’un da kadim Gimeris şehrinin yerinde yapılmış olduğu zannedilir. Arkeologlar bu şehrin Boğaz’ın şarkında bulunduğunu söylerler. Pontos halkı, Mihridates’ten sonra Pompeus tarafından hür ilan edildi.

Armalar

Pontos krallarının armaları sikkelerden öğrenilmektedir. Sikkelerin bir yüzünde umumiyetle putlar, diğer yüzünde de gemi, gemi demiri gibi denizcilik sembolleri vardır. Mesela Heraklia (Ereğli) Devleti sikkelerinin bir yüzünde elinde bir yunus balığı tutmuş olduğu hâlde deniz ilahı Poseidon vardır. Trabzon sikkelerinin bir yüzünde ilah Apollon’un başı, öbür yüzünde de bir gemi demiri resmedilmiştir. Pontos Kralı Soromat’ın altın sikkesinde Grek yazısı ile bir çelenk, Mihridates’in sikkelerinin bir yüzünde

kendi portresi, diğer yüzünde bir ceylan ve ay resmi vardır. Mihridates'in oğluna ait sikkenin bir tarafında kendi siması, diğer tarafta da ilah Apollon vardır.

Kommenos krallarının arma ve sikkeleri başka türlüdür. Bunlardan Aleksios Komnenos'uninde bir dairenin içinde, ortasında bir haç asılı olduğu hâlde L.S. Latin harfleri vardır. İoannes Skarlatos'un sikkesinde, üzeri tüyle süslü bir taç bulunan bir dairenin içinde bir yıldız, altında çayırdaki otlar vaziyette bir inek başı, bu başın üzerinde de haçlı bir taç mevcuttur. İoannes Stefanos'un alameti, tüylü bir tacın altında bir tarafında güneş, diğer tarafında ay, ağzında da bir haç bulunan ve dünya küresi üzerinde durmuş bir kartal başıdır.

PONTOS VE BOSFOROS KRALLARI

Spartakos I.	Roma takviminin 309 yılından itibaren 7 sene saltanat sürmüştür.
Selevkos	4 sene saltanat sürmüştür.
Spartakos II.	20 yıl saltanat sürmüştür.
Satiros	14 yıl saltanat sürmüştür.
Lekon	40 yıl saltanat sürmüştür.
Spartakos III.	5 yıl saltanat sürmüştür.
Perisat I.	38 yıl saltanat sürmüştür. (Bunun altın sikkesi vardır.)
Eumegos	5 yıl saltanat sürmüştür.
Spartakos IV.	20 yıl saltanat sürmüştür.

170 senelik kralsız bir devreden sonra,

Perisat II.	Krallığı Mihridates'e devretmiştir.
Büyük Mihridates	Roma takviminin 639 senesinde (MÖ 115) Bosforos Kralı olarak 52 sene saltanat sürmüştür. Altın ve gümüş sikkeleri mevcuttur.
Farnas	Mihridates'in oğlu, MÖ 63'ten itibaren 15 sene saltanat sürmüştür.

Asanter	MÖ 48'den itibaren 33 yıl saltanat sürmüştür. Altın sikkesi mevcuttur.
Akribonios	MÖ 14'te tahta çıkmıştır.
Polemon I.	MÖ 12 yıl. Altın sikkesi mevcuttur. Kendisine ait Grekçe bir metin de bulunmuştur.
Soremad I.	Grekçe yazı ve çelenkli altın sikkesi vardır.
Reskoporis I.	Altın sikkesi mevcuttur.
Polemon II.	MS 38 senesinden itibaren 26 yıl saltanat sürmüştür. Sikkeleri mevcuttur.
Mihridates II.	Birinci Mihridates'in soyundan olup MS 42'de kral olmuş, katledilmiştir.
Kodis I.	MS 49 senesinde hükümdar olmuştur. Altın sikkesi mevcuttur.
Reskoporis II.	MS 83 senesinde (?). Kendi tasviri ile altın sikkesi vardır.
Soromat II.	Roma takvimine göre 870 tarihli altın sikkesi vardır.
Kodis II.	Roma takvimine göre 884 tarihli altın sikkesi vardır.
Remetalses II.	MS 132 yılında hükümdar olmuştur.
Eupator	Roma takvimine göre 910 tarihli altın sikkesi vardır.
Soromat III.	Roma takvimine göre 934 tarihli altın sikkesi vardır.
Reskoporis III.	Roma takvimine göre 968 tarihli altın sikkesi vardır.
Kodis III.	Roma takvimine göre 986 tarihli altın sikkesi vardır.
İnindimeos	Roma takvimine göre 988 tarihli gümüş sikkesi vardır.
Reskoporis IV.	Roma takvimine göre 995 tarihli sikkesi vardır.
Deiranes	Roma takvimine göre 1029 tarihli sikkesi vardır.
Dodorses	Roma takvimine göre 1050 tarihli sikkesi vardır.
Soromat IV.	
Soromat V.	
Reskoporis V.	Roma takvimine göre 1073 tarihli altın sikkesi vardır.
Soromat VI.	Sikkeleri vardır.

Bu son kralın zamanında, Büyük Konstantinos İstanbul'u tesis ve tahkim ile payitaht şehri ittihaz etmiş olup, Pontos Krallığı nihayet bularak bütün bu ülkeler Komnenosların zamanına kadar İstanbul imparatorlarının hâkimiyeti altında kalmıştır. 1063 yılında, İshak Komnenos Trabzon kralı olmuş, İoannes Perfirogenetos zamanında Trabzonlu Konzav, Lazistan kralı olduktan sonra Komnenos kralları bağımsız olarak imparator ünvanını almışlardır.

TRABZON KOMNENOS KRALLARI

1063	İsak Komnenos ve Manuel
1119	İsak, İoannes ve Aleksios
1144	İoannes ve İmparator İsak
1182	Manuel Porfurogenetes
1185	Aleksios
1186	Andronikos, Nikeforos
1195	İsak Angelos
1204	Aleksios, Manuel
1205	Minas (?), Aleksios
1240	Aleksios Melas Komnenos
1247	İoannes
1257	Nikolas
1280	Adrianos, Mihail
1295	İoannes, Mihail Vasileos
1321	Aleksios
1335	Vasileos
1339	Mihail
1385	Aleksios
1395	Manuel, Vasileos
1407	Andronikos
1436	Aleksios
1456	İoannes
1460	David

Bu son kral, Fatih Sultan Mehmed tarafından esir edilmiş ve öldürülmüştür.³

3 George Finlay (*A History of Greece*, c. IV. London 1877) Trabzon Komnenos imparatorlarının kronolojisini şu şekilde tespit eder:

ARRIANOS'A NAZARAN KARADENİZ TOPOGRAFYASI

I. İstanbul Boğazı'ndan Trabzon'a kadar:

1- Uğurlu Dios Mabedi (Yoros); 2- Reas Nehri (Riva); 3- Akra (Burun); 4- Melena (Karaburun); 5- Ardanes Çayı; 6- Afrodit Mabedi; 7- Pisilis Çayı (belki Ağva, Akova); 8- Kalpes Limanı (Kerpe); 9- Roe Çayı; 10- Apollonia Adası (Kefken); 11- Kele; 12- Sangarios Nehri (Sakarya); 13- Hipos Çayı (belki Alapli); 14- Lilion; 15- Eleon; 16- Kales; 17- Ligos Çayı; 18- Heraklia (Ereğli); 19- Medron; 20- Poseidon; 21- Tindarienler (eski bir kabile); 22- Nimfeon; 23- Oskinas Çayı (Okşine); 24- Sandaraga (liman); 25- Grenienler (kadim bir kabile); 26- Psilla; 27- Tios; 28- Pileos Çayı; 29- Bartenios Nehri (Bartın); 30- Amastris (Amasra); 31- Eritler (kadim bir elen kabilesi); 32- Kromna (bir Amasra köyü); 33- Kiteros (Kitros); 34- Egienler (kadim bir kabile); 35- Timena; 36- Karampis (Kerempe); 37- Zefirion (Zarbana); 38- Apon Surları (Abana); 39- Eginetis; 40- Ginolis (Ginoli); 41- Stefane (İstefan); 42- Boda; 43- Bodar; 44- Lebte Akra (İnceburun); 45- Armene (Ağlıman); 46- Sinop; 47- Karasu (Kerze); 48- Zadora (Kurzuvat); 49- Halys Nehri (Kızılırmak); 50- Nausdatmos; 51- Gonobeon; 52- Eusine; 53- Amisos (Samsun); 54- Arkon Limanı (Kumcıgaz); 55- İris Nehri (Çarşamba, Yeşilirmak); 56- Herakle Limanı (Terme); 57- Termodon (Terme Çayı); 58- Beris Çayı; 59- Toaris Çayı; 60- Ene (Ünye); 61- Pakomos Çayı;

1- Aleksios I, Büyük Komnenos (1204-1222); 2- Andronikos I. Ghidos (1222-1235); 3- Joannes I. Axauchos (1235-1238); 4- Manuel I (1238-1263); 5- Andronikos II (1263-1266); 6- Georgios (1266-1280); 7- Joannes II (1280-1297); 8- Theodora (1285); 9- Aleksios II (1297-1330); 10- Andronikos III (1330-1332); 11- Manuel II (1332); 12- Bazilios (1332-1340); 13- İrene (1340-1341); 14- Anna Anachoutlou (1341-1342); 15- Joannes III (1342-1344); 16- Mikael (1344-1349); 17- Aleksios III (1349-1390); 18- Manuel III (1390-1417); 19- Aleksios IV (1417-1446); 20- Joannes IV, Kalojoannes (1446-1458); 21- David (1458-1461)

62- Batissana (Vadiza Çayı); 63- Polemonion (Polaman); 64- Yason Tepesi (Yason Burnu); 65- Kilikyahılar Adası (Fatsa yakınında); 66- Voon (Vona); 67- Kodiora; 68- Melantios Çayı (Karadere); 69- Faramatenos Çayı (Bucak Deresi); 70- Farnadia veya Kerasos (Kiresun); 71- Arentias Adası (Kiresun Adası); 72- Zafirion (Zefre); 73- Tripolis (Tirebolu); 74- Argyria (Gümüştane); 75- Filokalia; 76- Garella (Görelî); 77- Hermonasa; 78- Trapiza (Trabzon).

II. Trabzon'dan Dioskuria'ya (Sivastopol) kadar olan ırmaklar:

1- İsos (Peksidis); 2- Ofis (Of); 3- Psikros (Soğuk Su); 4- Kalos (Kalapotama); 5- Rizios (İrize); 6- Asguros (Askaros); 7- Atienos (Atina); 8- Zakadis; 9- Pridanis; 10- Pisksites; 11- Arkapis (Arkaya); 12- Asparos; 13- Akampsis; 14- Batis (Batum); 15- Akinasis; 16- İsis; 17- Modros; 18- Fasis (Faş); 19- Kariens (Kemhel); 20- Kofos (Kofi); 21- Singames; 22- Tarsuras; 23- Hippos.

III. Aynı bölgelerdeki kabileler:

1- Trabzonlular; 2- Kolhisliler; 3- Dril veya Sanlar; 4- Make-lonlar; 5- Heniokler; 6- Zitretler; 7- Lazlar; 8- Apsiler; 9- Abasklar (Belki Abazalar); 10- Sanlar.

IV. Dioskuria'dan Kimmer Bosforos'a kadar:

1- Pidios; 2- Nidiga; 3- Bit yiyen İskitler; 4- Herakles Dağı; 5- Musetika; 6- Akeos Çayı; 7- Herkül Dağı; 8- Eski Lazika; 9- Eski Akaya; 10- Apaskos Çayı (belki Çopsun); 11- Porkis; 12- Nesis; 13- Bagra Limanı (Bucunda); 14- Hieros Limanı (Gelincik); 15- Sindika (Soğuksu); 16- Kimmer Bosforos (Taklit); 17- Pandikapeon; 18- Tanais Nehri (Don); 19- Miotis Gölü (Azak).

V. Kimmer Bosforos'tan Trakya Bosforos'u veya İstanbul'a kadar:

1- Gazeka; 2- Theodosia (Kefe); 3- Toros İskitlerinin limanı (Sudağ); 4- Almitis; 5- Lampas (Lampat); 6- Simpol Limanı